

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de brief van 12 juni 2018 inzake de uitwerking regeling gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) (Kamerstuk 34 775 VI, nr. 106).

De voorzitter van de commissie,
Lodders

De adjunct-griffier van de commissie,
Clemens

I.	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
II.	Reactie van de Minister	7

I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

Vragen en opmerkingen van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de voorliggende uitwerking regeling gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Vrijwilligerswerk is belangrijk voor Nederland. Het past binnen onze cultuur om zich in te zetten voor een ander. Zeker in het licht van de vergrijzing is het een opgave om ook in de toekomst vrijwilligerswerk overeind te houden. Daarom vinden deze leden dat mogelijkheden om vrijwilligerswerk te stimuleren serieus moeten worden opgepakt. Het stimuleren van vrijwilligerswerk mag echter nooit ten koste gaan van de veiligheid. Het gaat bij vrijwilligerswerk vaak over ondersteuning van kwetsbare, afhankelijke mensen. Niemand moet zich zorgen maken of de persoon die ze ondersteunt of de persoon waarmee ze werken wel deugt.

De regeling zoals voorgesteld is nog niet definitief. Het is daardoor lastig om nu precies inzicht te hebben in de regeling. Op basis van deze brief hebben de leden van de VVD-fractie nog enkele vragen.

Resultaten tot nu toe

Sinds 1 januari 2015 bestaat er reeds een regeling Gratis VOG. In deze regeling kunnen enkel organisaties zonder winst oogmerk, die staan ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en die voor 70% of meer uit vrijwilligers bestaan, in aanmerking komen voor een gratis VOG. De leden van de VVD-fractie vragen de Minister voor hoeveel vrijwilligers gebruikmakend van deze regeling een VOG is aangevraagd en in hoeveel situaties deze verstrekt is. Kan de Minister aangeven of het aantal vrijwilligers sinds de invoering van het gratis verstrekken van de VOG is toegenomen en of daarmee het vooraf gestelde doel behaald is? Graag ontvangen deze leden een toelichting waarom wel of waarom niet. Het verstrekken van een VOG kan ook bijdragen aan de veiligheid. Kan de Minister aangeven of het aantal meldingen en incidenten sinds de invoering van het gratis verstrekken van de VOG inderdaad is afgenomen?

Het kader

De Minister geeft aan dat hij een kader zal opstellen om organisaties te ondersteunen in het beargumenteren waarom volgens hen sprake is van vrijwilligerswerk met mensen in een afhankelijkheidssituatie. De leden van de VVD-fractie zouden graag van de Minister horen of het kader gaat voorzien in een definitie van wat een vrijwilliger is en of hij daarbij aansluit bij een bestaande definitie. Zo ja, welke definitie? Gaat het kader in op wat een afhankelijkheidsrelatie betekent en gaat het kader duidelijkheid bieden op mogelijke grensvlakken tussen vrijwilligerswerk en professionele zorg? Genoemde leden vinden dat de Minister moet voorkomen dat het kader misbruikt kan worden als goedkope manier voor (kwaadwillende) zorgorganisaties om professionele zorg in te wisselen voor vrijwilligerswerk.

Beschikbaarheid experts

Het kan voor organisaties een hele klus zijn om een goed en breder integriteitsbeleid op te stellen en vervolgens ook uit te voeren en te handhaven. De leden van de VVD-fractie juichen het instellen van een regionale en/of lokale pool van experts dus toe. Graag zouden genoemde leden zien dat deze pool van experts ook beschikbaar is in het geval van integriteitsproblemen om ze bij te staan in het volgen en handhaven van hun eigen integriteitsbeleid. Graag ontvangen deze leden een reactie van de Minister.

Vorbereiding

Voor het kunnen slagen van de regeling is het belangrijk dat Justis goed voorbereid is. Kan de Minister aangeven of Justis voldoende voorbereid is op de uitbreiding van deze regeling? Op de website www.gratisvog.nl valt te lezen dat Justis acht weken de tijd heeft om een organisatie te laten weten of zij in aanmerking komt voor de regeling, maar dat er zo snel mogelijk geprobeerd wordt om uitsluitel te geven. Heeft Justis genoeg capaciteit om dit na te komen en wat zijn de extra kosten aan hun kant om dit te organiseren? Worden deze kosten betaald uit de zeven miljoen euro die beschikbaar is vanuit het regeerakkoord? Zo ja, wat blijft er dan nog over voor de daadwerkelijke gratis VOG's en zo nee, wie neemt die kosten dan voor zijn rekening?

Monitoring

Er wordt gesteld dat de regeling Gratis VOG bijdraagt aan de veiligheid van vrijwilligerswerk. De leden van de VVD-fractie krijgen hier graag inzicht in. Deze leden horen graag van de Minister hoe hij de effecten van deze regeling gaat monitoren en wanneer zij kunnen controleren of het doel van deze regeling behaald is. Daarnaast zijn de leden van de VVD-fractie benieuwd of deze regeling financieel haalbaar is binnen het gestelde budget en wat er gebeurt als er meer aanvragen zijn dan dat er budget is. Graag ontvangen genoemde leden een reactie van de Minister.

Proces

De leden van de VVD-fractie blijven graag betrokken bij het voorstel om VOG's gratis te verstrekken. Tot slot hebben deze leden dus de vraag aan de Minister of er nog momenten komen voor het stellen van vragen voor het in werking treden van dit voorstel.

Vragen en opmerkingen van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de uitwerking regeling gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Genoemde leden staan positief tegenover deze regeling. De VOG draagt bij aan een veilige inzet van vrijwilligers. Deze leden zouden dan ook graag zien dat alle vrijwilligers verplicht een VOG zouden moeten overleggen alvorens zij ingezet worden. De leden van de PVV-fractie vragen of de Minister dit met hen eens is, aangezien hij in zijn brief ook aangeeft het belangrijk te vinden dat vrijwilligerswerk plaatsvindt in een veilige omgeving en risico's op grensoverschrijdend gedrag door vrijwilligers zoveel mogelijk moeten worden beperkt. Deze leden willen weten waarom de Minister niet kiest voor een verplichte VOG voor alle vrijwilligers die werken met mensen in een afhankelijkheidssituatie.

Vragen en opmerkingen van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met grote belangstelling kennisgenomen van de uitbreiding van de regeling gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) naar alle vrijwilligers die werken met mensen in een afhankelijkheidssituatie. Deze leden constateren dat het kabinet hiermee voortvarend aan de slag is gegaan met een wens die genoemde leden hebben uitgesproken in de initiatiefnota «Vrijwilligers zijn kampioenen» van het Kamerlid Bruins Slot¹ en in de motie-Keijzer². Vrijwilligers zijn van onschatbare waarde voor de samenleving en verdienen optimale steun en zo min mogelijk onnodig knellende regelgeving. Genoemde leden zijn van mening dat het aanvragen van een VOG voor vrijwilligers een belangrijke maatregel is in het bieden van een veilige omgeving voor kwetsbare mensen. Het is daarom goed dat het kabinet de knellende voorwaarden die momenteel nog worden gesteld bij de aanvraag voor een gratis VOG wegneemt. Deze leden hebben wel nog een enkele vraag bij de uitwerking van de regeling.

De leden van de CDA-fractie vragen of het klopt dat met het laten vallen van het criterium van minimaal 70% vrijwilligers onder andere speeltuinverenigingen en welzijnsorganisaties in het vervolg niet meer uitgesloten zijn van de regeling Gratis VOG voor vrijwilligers.

De leden van de CDA-fractie vragen of de bestaande servicepunten van NOC*NSF, Nederlandse Organisaties Vrijwilligers (NOV) en Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) hun rol blijven houden om in de eigen branche als herkenbare en nabij staande organisaties hun diensten te verlenen.

Genoemde leden vragen of het klopt dat het Ministerie van Justitie en Veiligheid de beoordelende rol van de aanvragen van een VOG in het najaar van 2017 heeft overgedragen aan Justis. Klopt het daarnaast ook dat Justis op zijn beurt heeft aangegeven deze taak niet passend te vinden in de eigen primaire rol en taakstelling? Hoe gaat de Minister hiermee om? Wordt een andere organisatie gezocht om de beoordelende rol uit te voeren? Zo ja, hoe wordt geborgd dat met de overdracht van deze taak de continuïteit en dienstverlening niet in gevaar komt?

De leden van de CDA-fractie vragen welke investeringen naast de gratis VOG gedaan worden in het activeren van verenigingen, koepelorganisaties, sportbonden en gemeenten om te investeren in een veilige omgeving. Worden hierover door VWS afspraken gemaakt met NOV, NOC*NSF en CIO?

De leden van de CDA-fractie vragen of naast financiële drempels ook andere drempels voor het aanvragen van VOG's voor vrijwilligers worden weggenomen. Wordt de aanvraagprocedure bijvoorbeeld ook versimpeld? Zo ja, hoe? Is het bijvoorbeeld mogelijk voor verenigingen om de VOG voor haar vrijwilligers aan te vragen, zodat vrijwilligers ontlast worden van een ingewikkelde aanvraagprocedure? Zo niet, wat zijn hierin de belemmeringen?

Genoemde leden vragen waarom kerkelijke organisaties niet kunnen deelnemen via de website www.gratisvog.nl, terwijl ook vrijwilligers bij deze organisaties onder de regeling Gratis VOG komen te vallen. Kan de Minister aangeven waarom het systeem hiervoor nog niet gereed is,

¹ Kamerstukken II, vergaderjaar 2015–2016, 34 369, nr. 2.

² Kamerstukken II, vergaderjaar 2016–2017, 34 369, nr. 7.

welke acties er ondernomen worden om dit wel goed te regelen en op welke termijn het systeem wel gereed kan zijn.

De leden van de CDA-fractie vragen of de Kamer tijdig geïnformeerd kan worden over de definitieve voorwaarden om gebruik te kunnen maken van de nieuwe regeling Gratis VOG.

Vragen en opmerkingen van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief over de uitwerking regeling gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Genoemde leden hebben nog een aantal vragen over het voornemen van de Minister.

De Minister schrijft in zijn brief over vrijwilligersorganisaties die moeten voldoen aan een aantal eisen voordat ze gebruik kunnen maken van de nieuwe regeling, zoals het beargumenteren van de afhankelijkheidssituatie en het aantonen van beleid gericht op integriteit. Toch leidt dit, aldus de Minister, wellicht niet tot een sluitende aanpak. Hoe gaat de Minister deze aanpak wel sluitend maken? Komen er bijvoorbeeld publiciteitscampagnes of heeft de Minister andere middelen voor ogen? Ook stelt de Minister dat ongeveer de helft van alle Nederlanders boven de 15 jaar als vrijwilliger actief is, al dan niet in de vorm van een afhankelijkheidssituatie. Kan de Minister aangeven hoeveel van de vrijwilligers van 15 jaar of ouder een afhankelijkheidsrelatie met een persoon heeft en actief is bij een organisatie die in aanmerking komt voor de toekomstige gratis VOG-regeling? En kan de Minister aangeven hoeveel van deze mensen al een gratis VOG hebben gekregen binnen de huidige regeling?

KWINK groep heeft onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van een gratis VOG voor alle vrijwilligers. Het onderzoek ging uit van een nul-variant, een uitbreiding naar alle vrijwilligers met een afhankelijkheidsrelatie en een situatie waarin specifieke groepen vrijwilligers werden toegelaten tot de regeling. In het onderzoek wordt aangestipt dat de vrijwilligersorganisaties in de categorieën scholen en verzorging die buiten de huidige regeling vallen ongeveer 21,1% van de bevolking van Nederland van 15 jaar of ouder betreft. Mocht deze groep worden toegelaten tot de regeling, dan komen er tussen de 88.000 en 117.000 aanvragen bij in het eerste jaar na uitbreiding.³ Is de Minister bereid onderzoek uit te laten voeren naar de totale animo van vrijwilligers die vrijwilligerswerk doen bij organisaties die werken in een afhankelijkheidsrelatie om zo meer inzicht te krijgen in het totale aantal vrijwilligers die mogelijk een VOG gaan aanvragen binnen de nieuwe regeling? Kan de Minister de Kamer informeren over de totale omvang van het potentiële aantal vrijwilligers voordat de nieuwe regeling ingaat? En kan de Minister de eventuele kosten die dit met zich meebrengt inzichtelijk maken?

Uit het onderzoek van KWINK groep komt naar voren dat de huidige regeling, de nul-variant, nog niet het volledige potentieel heeft benut. Kan de Minister aangeven waarom dit, drie jaar na invoering, nog steeds het geval is? In datzelfde onderzoek wordt gesteld dat het bepalen of een situatie een afhankelijkheidssituatie betreft «maatwerk is, waarbij vele factoren een rol spelen en een onderscheid naar groepen afhankelijkten alleen niet volstaat». Kan de Minister toelichten hoe hij de verruiming van de huidige regeling gaat beoordelen? Is er sprake van een algemeen geldend criterium waaraan alle organisaties moeten voldoen, of bestaat er ruimte voor maatwerk binnen de verruiming?

³ Kamerstukken II, vergaderjaar 2017–2018, 34 775 VI, nr. 5; bijlage, rapport KWINK groep: Mogelijkheden gratis VOG voor alle vrijwilligers.

KWINK groep geeft in zijn rapport ook aan dat vraag en aanbod bij een verruiming zeer waarschijnlijk niet op elkaar gaan aansluiten. Het maximale aanbod van gratis VOG's is in de huidige regeling vastgesteld op 100.000 per jaar. Uit het rapport blijkt echter dat bij zowel de nul-variant als de uitgebreide varianten het aantal aanvragen de 100.000 waarschijnlijk gaat overstijgen wanneer meer organisaties aanspraak kunnen maken op de regeling in de komende jaren. Hoe gaat de Minister ervoor zorgen dat, bij een grotere vraag, organisaties wel de mogelijkheid behouden om een gratis VOG aan te vragen? Het verschil, zeker in combinatie met het principe «first come, first serve» dat gehanteerd wordt bij de aanvragen, roept een vraag op bij de leden van de D66-fractie. Kleine, minder professioneel georganiseerde organisaties kunnen door dit principe buiten de boot gaan vallen. Hoe wil de Minister borgen dat niet alleen grote, maar ook kleine vrijwilligersorganisaties de kans krijgen en de mogelijkheid behouden om een gratis VOG aan te vragen voordat het maximum bereikt is?

De leden van de D66-fractie hebben ook nog een aantal vragen over de kosten van een gratis VOG. In het regeerakkoord is afgesproken dat er zeven miljoen euro per jaar beschikbaar is voor de regeling. Kan de Minister toelichten hoe het beschikbare budget tot nu toe is ingezet? En kan de Minister toelichten hoe het resterende budget voor 2018 en de jaren daarna gebruikt wordt?

Vragen en opmerkingen van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de uitwerking regeling gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Desalniettemin hebben zij een aantal vragen.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn benieuwd hoe de betrokken organisaties staan ten opzichte van de extra bureaucratie om een gratis VOG aan te vragen. Worden de (vrijwilligers)organisaties voldoende ondersteund in de aanvraag? Is de Minister het met genoemde leden eens dat veel bureaucratie een afschrikkende werking heeft, waardoor sommige organisaties geen gebruik willen maken van de regeling? Kan de Minister aangeven waarom de extra bureaucratie lasten noodzakelijk zijn, zo vragen deze leden.

De leden van de GroenLinks-fractie begrijpen dat de regeling beter werkt als er reeds preventiebeleid is opgesteld. Hoe worden echter de doorgaans kleinere verenigingen zonder dit beleid aangemoedigd en ondersteund om dergelijk beleid op te stellen en gebruik te maken van de regeling? Moeten zij zelf contact zoeken met de pool experts of worden zij benaderd, zo vragen deze leden.

Genoemde leden vragen of de Minister het met hen eens is dat deze regeling alleen effectief is, indien zij in voldoende mate bekend is bij de organisaties. Deze leden vragen daarom of het mogelijk is dat verenigingen die niet vallen onder de koepelorganisaties proactief worden geïnformeerd in plaats van dat zij zelf actief op een website informatie moeten zoeken.

Tevens constateren de leden van de GroenLinks-fractie dat maar liefst 43% van de sportbestuurders in 2017 niet bekend was met de regeling Gratis VOG. Daarom vragen deze leden of de huidige informatievoorziening richting de leden van de koepelorganisatie wel voldoende effectief is.

Tot slot vragen de leden van de GroenLinks-fractie of de jongeren die meedoen aan de maatschappelijke diensttijd ook in aanmerking komen voor deze regeling.

II. REACTIE VAN DE MINISTER